

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ  
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ  
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ  
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«ДЕРЖАВНА ТА МУНІЦИПАЛЬНА СЛУЖБА»**

**(галузь знань 08 «Право»  
спеціальність 081 «Право»  
ступінь «Бакалавр»)**

Харків  
«Право»  
2024

**Навчально- методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи з початкової дисципліни «Державна та муніципальна служба» (ступінь «Бакалавр» спеціальність 081 «Право») / С. Г. Серьогіна, С. В. Болдирєв, Т. В. Стешенко, О. Ю. Лялюк та ін. – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024. – 66 с.**

Укладачі:

- С. Г. Серьогіна – тема 1, 2
- О. Ю. Лялюк – тема 3
- І. І. Бодрова – тема 4
- М. О. Петришина – тема 5
- А. С. Чиркін – тема 6
- А. О. Муртіщева – тема 7
- С. В. Болдирєв – тема 8,12
- Т. В. Стешенко – тема 9
- К. Є. Соляник – тема 10
- О. С. Шутова – тема 11
- О.О. Фролов – тема 13
- А.А. Гринчак – тема 14
- О.А. Попрошаєва – тема 15
- С.В. Фоміна – тема 16
- І.І. Омелько – тема 17
- В. О. Величко – тема 18

*Рекомендовано до видання кафедрою державного будівництва  
університету (протокол №13 від 19.02.2024 р.).*

## 1. В С Т У П

Навчальна дисципліна «Державна та муніципальна служба» розрахована на отримання студентами знань щодо правового забезпечення стаовлення й розвитку державної та муніципальної служби, їх місця у механізмі здійснення публічної влади, підходів та критеріїв їх ефективної організації, місця й ролі апаратів органів державної влади, місцевих рад та їх виконавчих органів у державних та муніципальних службових відносинах, основних завдань та напрямків удосконалення державної та муніципальної служби.

Головна мета курсу полягає у формуванні цілісного уявлення про державну та муніципальну службу, місце й роль службовців у механізмі здійснення публічної влади, теоретичне осмислення принципу професіоналізму в процесі забезпечення реалізації державної влади та місцевого самоврядування, практичне опрацювання питань, що виникають в службовій діяльності.

Матеріал курсу передбачає поглиблене вивчення світового досвіду державної служби, служби в органах місцевого самоврядування та проблем їх реформування в Україні, визначення сучасної державної кадрової політики та функціонального управління державною та муніципальною службою, особливостей їх проходження, розуміння службової кар'єри, етичних засад діяльності державних та муніципальних службовців.

Вивчення цих питань планується за допомогою комплексного опрацювання спеціальної літератури, нормативно-правових актів та практики діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Державна та муніципальна служба» набувачі освітньої послуги повинні:

**знати** і розуміти правові засади та принципи функціонування державної та муніципальної служби; її місце і значення в організації публічної влади;

критерії побудови ефективної моделі державної та муніципальної служби; напрямки удосконалення та розвитку державної служби й служби в органах місцевого самоврядування.

**вміти** використовувати набуті знання на практиці щодо організації та здійснення державної та муніципальної служби, реалізації їх функцій та завдань.

## 2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

| №<br>п/п                                                                                       | Тема                                                                                                            | Всього<br>годин | у тому числі |                          |                       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|--------------------------|-----------------------|
|                                                                                                |                                                                                                                 |                 | Лекції       | Практич<br>ні<br>заняття | Самостій<br>на робота |
| Модуль 1. Історико-теоретичні засади становлення й розвитку державної та муніципальної служби. |                                                                                                                 |                 |              |                          |                       |
| 1.                                                                                             | Виникнення, становлення й розвиток державної та муніципальної служби.                                           | 10              | 2            | 2                        | 6                     |
| 2.                                                                                             | Державна та муніципальна служба як складові публічної служби.                                                   | 10              | 2            | 2                        | 6                     |
| 3.                                                                                             | Державна та муніципальна служба як публічні, соціальні, організаційні, правові інститути суспільства і держави. | 10              | 2            | 2                        | 6                     |
| 4.                                                                                             | Конституційно-правові основи та принципи державної та муніципальної служби.                                     | 10              | 2            | 2                        | 6                     |
| 5.                                                                                             | Міжнародні стандарти організації державної та муніципальної служби.                                             | 10              | 2            | 2                        | 6                     |

|                                                                                 |                                                                                                  |    |   |   |   |
|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----|---|---|---|
| 6.                                                                              | Сучасна державна кадрова політика й функціональне управління державною та муніципальною службою. | 10 | 2 | 2 | 6 |
| <b>Модуль 2. Правові засади організації та здійснення державної служби.</b>     |                                                                                                  |    |   |   |   |
| 7.                                                                              | Правове регулювання, поняття та зміст державної служби.                                          | 10 | 2 | 2 | 6 |
| 8.                                                                              | Апарат органу влади та його роль в організації державної службової діяльності.                   | 10 | 2 | 2 | 6 |
| 9.                                                                              | Правовий статус державного службовця.                                                            | 10 | 2 | 2 | 6 |
| 10.                                                                             | Процедурно-правовий механізм вступу та проходження державної служби.                             | 10 | 2 | 2 | 6 |
| 11.                                                                             | Відповідальність державних службовців, її підстави та види.                                      | 10 | 1 | 2 | 7 |
| 12                                                                              | <b>Запобігання та протидія корупційним проявам у системі державної служби</b>                    | 10 | 1 | 2 | 7 |
| <b>Модуль 3. Правові засади організації та здійснення муніципальної служби.</b> |                                                                                                  |    |   |   |   |
| 13.                                                                             | Правове регулювання поняття та змісту муніципальної служби.                                      | 10 | 2 | 2 | 6 |
| 14.                                                                             | Правовий статус                                                                                  |    |   |   |   |

|               |                                                                   |            |           |           |            |
|---------------|-------------------------------------------------------------------|------------|-----------|-----------|------------|
|               | муніципального службовця, його права та обов'язки                 | 10         | 2         | 2         | 6          |
| 15.           | Правове регулювання порядку проходження муніципальної служби      | 10         | 2         | 2         | 6          |
| 16.           | Відповідальність муніципальних службовців: зміст, підстави, види. | 10         | 2         | 2         | 6          |
| 17.           | Правові аспекти модернізації муніципальної служби в Україні.      | 10         | 1         | 2         | 7          |
| 18.           | Правові засади запобігання корупції у муніципальній службі.       | 10         | 1         | 2         | 7          |
| <b>Усього</b> |                                                                   | <b>180</b> | <b>32</b> | <b>36</b> | <b>112</b> |

### 3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРЖАВНА ТА МУНІЦИПАЛЬНА СЛУЖБА»

#### **Модуль 1. Історико-теоретичні засади становлення й розвитку державної та муніципальної служби.**

Тема 1. Виникнення, становлення й розвиток державної та муніципальної служби.

Історія виникнення державної та муніципальної служби. Історична етапізація розвитку державної служби, служби в органах місцевого самоврядування в Україні. Основні періоди становлення державної та муніципальної служби: проблеми та здобутки. Формування та трансформація моделей державної та муніципальної служби. Особливості та основні чинники української моделі державної та муніципальної служби. Сучасний етап розвитку державної та

муніципальної служби. Сучасні тенденції реформування державної та муніципальної служби.

**Тема 2. Державна та муніципальна служба як складові публічної служби.**

Поняття, зміст та види публічної служби. Ознаки публічної служби. Основні напрямки впливу публічної служби та сфери її застосування. Специфіка правового регулювання публічної служби. Державна та муніципальна служба як різновиди публічної служби. Основні поняття та категорії державної та муніципальної служби як елементів публічної служби. Загальна характеристика, різновиди та особливості державної служби. Загальна характеристика, різновиди та особливості муніципальної служби.

**Тема 3. Державна та муніципальна служба як публічні, соціальні, організаційні, правові інститути суспільства і держави.**

Сутність, зміст та різновиди публічних, соціальних, організаційних та правових інститутів суспільства і держави. Специфіка відносин публічно-владного характеру у сфері державної та муніципальної служби. Особливості державної та муніципальної служби як соціального інституту. Соціальна сутність здійснення державної та муніципальної служби. Особливості державної та муніципальної служби організаційного характеру. Вплив державної та муніципальної служби на організаційну єдність органів публічної влади. Державна та муніципальна служба як культурний інститут суспільства. Моральні і етичні питання сучасної державної та муніципальної служби. Зміст і структура державної та муніципальної служби як правового інституту.

**Тема 4. Конституційно-правові основи та принципи державної та муніципальної служби.**

Конституційні засади державної та муніципальної служби. Роль та значення Конституції України в регулюванні державної та муніципальної служби.

Законодавче визначення цілей та завдань державної та муніципальної служби. Вплив норм Основного Закону на подальший розвиток відносин у сфері державної та муніципальної служби. Поняття принципів державної та муніципальної служби. Види принципів державної та муніципальної служби та їх класифікація. Конституційно-правове регулювання принципів державної та муніципальної служби. Основні напрямки удосконалення конституційних основ та принципів державної та муніципальної служби.

### **Тема 5. Міжнародні стандарти державної та муніципальної служби.**

Сучасні зарубіжні моделі організації державної та муніципальної служби. Сутність Європейських стандартів публічної служби: доброго врядування, електронного врядування, стандартів управління якістю, стандартів управління людськими ресурсами, стандартів доброчесності, стандартів створення єдиного європейського освітнього простору та стандартів безперервної освіти дорослих. Роль діяльності Європейської Комісії щодо оцінки державної та муніципальної служби. Сутність «менеджменту на основі компетенцій» як базового підходу для роботи з персоналом на посадах державних та муніципальних службовців у країнах ЄС. Роль та значення «Public-Private Partnerships» як міжнародного стандарту службових відносин. Соціальний діалог як засіб забезпечення збалансованості розвитку публічного і приватного ринків праці в рамках ЄС. Значення інструментарію САФ для розвитку службових відносин. Гуманізація управлінського сектору та забезпечення його гнучкості на основі теорії «New public management». Гендерні стратегії європейських країн та міжнародна методика вимірювання гендерної рівності в кадровій політиці. Європейські стандарти етики державних та муніципальних службовців.

### **Тема 6. Сучасна державна кадрова політика й функціональне управління державною та муніципальною службою.**

Проблеми ефективності державної та муніципальної служби. Сутність

сучасної державної кадрової політики. Зміст державної кадрової політики. Суб'єкти та об'єкти державної кадрової політики. Основні вимоги до державної кадрової політики. Принципи державної кадрової політики. Професіоналізація державної та муніципальної служби. Стратегічне управління в професійній діяльності. Поняття та сутність системи управління кадрами в державній та муніципальній службі. Формування системи управління кадрами в державній та муніципальній службі. Ротація кадрів державної та муніципальної служби та інші зміни державно-службових відносин. Підвищення ефективності управління кадрами в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

## **Модуль 2. Правові засади організації та здійснення державної служби.**

### **Тема 7. Правове регулювання, поняття та зміст державної служби.**

Поняття державної служби, її цілі та завдання. Загальна класифікація видів державної служби. Функції державної служби (загальні, спеціальні, допоміжні). Система законодавства у сфері державної служби. Реалізація законодавства у сфері державної служби. Проблемні аспекти правового регулювання державної служби в Україні. Система управління державною службою. Організація роботи Комісії з питань вищого корпусу державної служби.

### **Тема 8. Апарат органу влади та його роль в організації державної службової діяльності.**

Поняття та структура апарату органу публічної влади. Функції апарату органу публічної влади. Місце службовця в структурі апарату органу публічної влади. Роль апарату у сфері кадрового забезпечення діяльності органу влади. Особливості реалізації методу підбору та розстановки кадрів апаратами органів публічної влади.

### **Тема 9. Правовий статус державного службовця.**

Поняття та ознаки державного службовця. Характеристика державних посад та їх класифікація. Права та обов'язки державного службовця. Гарантії діяльності державного службовця. Підвищення рівня професійної компетентності державних службовців. Напрямки удосконалення елементів правового статусу державного службовця.

#### **Тема 10. Процедурно-правовий механізм вступу та проходження державної служби.**

Правове регулювання механізму вступу на державну службу. Загальні умови вступу на державну службу. Проведення конкурсу на зайняття посад державної служби. Призначення на посаду державної служби. Ранги державних службовців та просування по службі. Особливості проходження державної служби в окремих державних органах. Службова кар'єра. Оцінювання результатів службової діяльності. Актуальні питання щодо складання та моніторингу виконання індивідуальної програми професійного розвитку державного службовця.

#### **Тема 11. Відповідальність державних службовців, її підстави та види.**

Поняття відповідальності державних службовців. Види юридичної відповідальності державних службовців. Конституційно-правова відповідальність державних службовців. Дисциплінарна відповідальність: підстави та види дисциплінарних стягнень. Матеріальна відповідальність державних службовців. Адміністративна відповідальність державних службовців. Кримінальна відповідальність державних службовців.

#### **Тема 12. Запобігання та протидія корупційним проявам у системі державної служби**

Поняття корупції в системі державної служби. Корупція як деструктивний фактор державної служби. Система запобігання та протидії проявам корупції. Політичні, соціально-економічні й морально-етичні аспекти профілактики та боротьби з корупцією.

### **Модуль 3. Правові засади організації та здійснення муніципальної служби.**

#### **Тема 13. Правове регулювання поняття та змісту муніципальної служби.**

Поняття муніципальної служби (служби в органах місцевого самоврядування), її цілі, завдання, принципи організації. Функції муніципальної служби. Види муніципальної службової діяльності. Поняття, сутність та особливості муніципальної-службових правовідносин. Система законодавства у сфері муніципальної служби. Державна політика щодо муніципальної служби. Проблемні аспекти правового регулювання державної служби в Україні.

#### **Тема 14. Правовий статус муніципального службовця, його права та обов'язки.**

Поняття та ознаки муніципального службовця. Муніципальні посади, їх види. Права та обов'язки муніципальних службовців. Особливості правового статусу виборних осіб місцевого самоврядування. Ранги посадових осіб місцевого самоврядування. Гарантії діяльності службовців у сфері місцевого самоврядування. Напрямки удосконалення елементів правового статусу муніципального службовця.

#### **Тема 15. Правове регулювання порядку проходження муніципальної служби.**

Правове регулювання механізму вступу та проходження муніципальної служби. Право на службу в органах місцевого самоврядування в Україні. Прийняття на службу в органи місцевого самоврядування. Обмеження, пов'язані з прийняттям на службу в органи місцевого самоврядування та проходженням служби. Порядок проведення конкурсу на заняття посад в органі місцевого самоврядування. Порядок призначення на посаду службовця місцевого самоврядування. Службова кар'єра та просування по службі.

Порядок проведення атестації муніципальних службовців. Підстави припинення служби в органах місцевого самоврядування.

## **Тема 16. Відповідальність муніципальних службовців: зміст, підстави, види.**

Види юридичної відповідальності муніципальних службовців. Муніципально-правова відповідальність службовців у сфері місцевого самоврядування. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед населенням, фізичними та юридичними особами та державою. Дисциплінарна відповідальність муніципальних службовців: підстави та порядок притягнення.

## **Тема 17. Правові аспекти модернізації муніципальної служби в Україні.**

Досвід модернізації муніципальної служби на засадах децентралізації на регіональному та місцевому рівні в унітарних державах Європейського Союзу. Особливості вітчизняного досвіду модернізації політико-адміністративної системи та муніципальної служби на регіональному та місцевому рівні в Україні. Правові, соціальні, організаційні, етичні та інші аспекти удосконалення відносин у сфері муніципальної служби. Напрямки вдосконалення муніципальної служби в умовах адміністративної та муніципальної реформ.

## **Тема 18. Правові засади запобігання корупції у муніципальній службі.**

Поняття корупції та форми корупційних правопорушень. Законодавчі основи запобігання і протидії корупції. Превентивні антикорупційні механізми. Обмеження та заборона певних видів поведінки посадових осіб. Комплекс антикорупційних механізмів вчинення корупційних правопорушень державних та муніципальних службовців. Обмеження щодо використання службового становища. Обмеження щодо суміщення та сумісництва посад. Обмеження щодо одержання дарунків муніципальними службовцями.

Обмеження щодо роботи близьких осіб. Міжнародний досвід протидії корупції на місцевому рівні.

## **4. ПЛАНИ ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

### **Тема 1. Виникнення, становлення й розвиток державної та муніципальної служби.**

*(колоквіум)*

#### **Основні питання**

1. Історична етапізація розвитку державної служби, служби в органах місцевого самоврядування в Україні.
2. Основні періоди становлення державної та муніципальної служби: проблеми та здобутки.
3. Формування та трансформація моделей державної та муніципальної служби.
4. Особливості та основні чинники української моделі державної та муніципальної служби.
5. Сучасний етап розвитку державної та муніципальної служби.

#### *Список нормативно-правових актів та літератури*

1. Бібліографія публічного управління та адміністрування: навчально-методичний посібник / за наук. ред. д. н. держ. упр. Р. В. Войтович та П. В. Ворони. К., 2018. 474 с.
2. Грищук А. Б. Державна служба в Україні: адміністративно-правовий вимір: монографія. Львів, 2018. 232 с.
3. Державна служба : підручник : у 2 т. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; редкол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), О. Ю. Оболенський (заст. голови), С. М. Серьогін (заст. голови) [та ін.]. К. ; Одеса : НАДУ, 2013. Т. 2. 348 с.
4. Державна служба в Україні: актуальні проблеми та шляхи модернізації: наук. розробка / авт. кол.: Р.А.Науменко, Л.М.Гогіна, В.Д.Бакуменко та ін. К.: НАДУ, 2010. 44 с.
5. Державне управління: підручник. А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна; за ред. А.Ф. Мельник. К.: Знання, 2009. 582 с.

6. Доступ до інформації та електронне урядування / авт.-упоряд.: М.С.Демкова, М.В.Фігель; Центр політико-правових реформ. К.: Факт, 2010. 343 с.
7. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.- ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. К. НАДУ, 2011.
8. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.
9. Конституція України URL:  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
10. Круп'як Л.Б. Організація діяльності державного службовця: навч. посіб. Тернопіль: Крок, 2015. 243с.
11. Малиновський В. Я. Публічна служба в Україні: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 312 с.
12. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL:  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
13. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001р., № 2493-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
14. Теорія та практика державної служби : матеріали наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 11 листопада 2016 р. / за заг. ред. С. М. Серьогіна. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2016. 194 с.
15. Public and municipal administration: theory, methodology, practice : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. 318 p.  
<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/39>

**Тема 2. Державна та муніципальна служба як складові публічної служби.**

**(колоквіум)**

**Основні питання**

1. Поняття, зміст та види публічної служби.
2. Ознаки публічної служби.
3. Державна та муніципальна служба як різновиди публічної служби.
4. Основні поняття та категорії державної та муніципальної служби як елементів публічної служби.
5. Загальна характеристика, різновиди та особливості державної служби.
6. Загальна характеристика, різновиди та особливості муніципальної служби.

#### *Список нормативно-правових актів та літератури*

1. Білинська М. М. Кадрова політика і державна служба: конспект лекцій / М.М. Білинська, О. Л. Євмешкіна, І. Г. Сурай. К. : НАДУ, 2012. 72 с.
2. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
3. Болдирєв С. В., Стешенко Т.В. Актуалізація перезавантаження та тенденції реформування публічної служби в Україні // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна та ін. – Х. : Право, 2022. – Вип. 44. – С. 226 -241.
4. Вапнярчук Н. М. Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання дисциплінарної відповідальності державних службовців в Україні: монографія. Харків: Юрайт, 2012. 312 с.
5. Державна служба в Україні: теоретико-правова характеристика у контексті реформування законодавства: [монографія] / С. В. Ківалов, Л. Р. Біла-Тіунова, О. В. Бачеріков та ін.; за заг. ред. С. В. Ківалова, Л. Р. Білої- Тіунової. Одеса: Фенікс, 2013. 438 с.
6. Кірмач А. В. Проходження державної служби: європейський досвід правового регулювання: [монографія] / А. В. Кірмач; відп. ред. В. Б. Авер'янов. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. 192с.
7. Конституція України. URL:  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

8. Кравченко О. О. Управління державною службою в Україні: на шляху до вдосконалення: моногр. / О. О. Кравченко; за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Симферополь: Крим. письменник, 2010. 212 с.
9. Круп'як Л.Б. Організація діяльності державного службовця: навч. посіб. Тернопіль: Крок. 2015. 243с.
10. Лазор О. Д., Лазор О. Л. Державна служба в Україні: навч. посіб. К. : Дакор, 2009. 560 с.
11. Малиновський В. Я. Державна служба: теорія і практика: навчальний посібник. К. : Атіка, 2003. 160 с.
12. Малиновський В. Я. Публічна служба в Україні: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 312 с.
13. Падалко Г. В. Теорія служби в органах місцевого самоврядування в Україні: муніципально-правове дослідження. монографія. Харків: Право, 2012. 288с.
- a. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889- VIII. URL:// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
- b. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001р., № 2493-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
- c. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України. монографія /А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фі-гель та ін.; за заг. ред.В.П.Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. 735 с.
- d. Публічна служба в Україні. Підручник / С.В. Ківалов, Л.Р.Біла-Тіунова.- Одеса: Фенікс, 2009. 688 с.
- e. Serohina T.V. Category «public service» as a scientific research object. *Public Administration Aspects*, 6(4), May 15, 2018, 14-19. <http://dx.doi.org/10.15421/15201818>
17. Vandenabeele W., Brewer G, Ritz A. Past, present, and future of public service motivation research. *Symposium: The Future of Public Service Motivation Research*. Vol. 92, Issue 4. December 2014. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/padm.12136>

**Тема 3. Державна та муніципальна служба як публічні, соціальні, організаційні, правові інститути суспільства і держави.**

**(колоквіум)**

**Основні питання**

1. Сутність, зміст та різновиди публічних, соціальних, організаційних та правових інститутів суспільства і держави.
2. Специфіка відносин публічно-владного характеру у сфері державної та муніципальної служби.
3. Особливості державної та муніципальної служби як соціального інституту.
4. Вплив державної та муніципальної служби на організаційну єдність органів публічної влади.
5. Моральні і етичні питання сучасної державної та муніципальної служби.
6. Зміст і структура державної та муніципальної служби як правового інституту.

*Список нормативно-правових актів та літератури*

1. Биков Л.Ф. Етика поведінки державних службовців. Норми етики в управлінні: матеріали укр.-америк. симп. К.: Інтек, 2004. 89 с.
2. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади. монографія. Харків : Право, 2005. 304 с.
3. Битяк Ю.П. Державна служба в Україні: проблеми становлення, розвитку та функціонування: дис. на здобуття наук. ступ. докт. юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2006. 379 с.
4. Бурдяк В. І. Державна служба як особливий різновид суспільно корисної праці. Публічне управління: теорія і практика : зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з державного управління. Х. : Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2011. № 1(5). С. 140-147.

5. Конституція України. URL:  
[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96- %D0%B2%D1%80](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80).
6. Липовська Н. А. Інтерпретація концепту "державна служба": методологічна полеміка. Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. Дніпропетровськ, 2011. Вип. 3 (10). Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011\\_03\(10\)/11lnasmp.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_03(10)/11lnasmp.pdf).
7. Липовська Н. А. Особливості інституціонального розвитку державної служби. Публічне адміністрування : електронний зб. наук. пр. Дніпропетровськ, 2009. Вип. 2 (2). Режим доступу : <http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2009-02/09lnadsu.pdf>.
8. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889- VIII. URL://  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
9. Штир'ов О. М. Етична інфраструктура як механізм впливу на формування управлінської еліти. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія : Державне управління. 2010. Т. 130. Вип. 117. С. 82-85.
10. Smalskys, V., Khadzhyradieva, S., Slukhai, S. The current state and prospects of public administration reform after 2014 year. *Public Administration and Regional Development*, 2020. № 7, С. 217-233.  
<https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/pard2020.07.10/141>
11. Robertson R., Ball R. (2002), Innovation and Improvement in the Delivery of Public Services: The Use of Quality Management Within Local Government in Canada, «Public Organization Review», No. 2.  
<https://link.springer.com/article/10.1023/A:1020674331468>

#### **Тема 4. Конституційно-правові основи та принципи державної та муніципальної служби.**

##### **Основні питання.**

1. Конституційні засади державної та муніципальної служби. Роль та значення Конституції України в регулюванні державної та муніципальної

служби.

2. Законодавче визначення цілей та завдань державної та муніципальної служби.

3. Поняття принципів державної та муніципальної служби. Види принципів державної та муніципальної служби та їх класифікація.

4. Конституційно-правове регулювання принципів державної та муніципальної служби.

5. Основні напрямки удосконалення конституційних основ та принципів державної та муніципальної служби.

### **Завдання 1**

Проаналізуйте цілі та завдання державної та муніципальної служби. Чи згодні ви з відповідною класифікацією ?

Цілі державної та муніципальної служби можна класифікувати:

1) за ступенем суспільної важливості:

- Стратегічні, пов'язані з якістю життя суспільства, його збереженням або перетворенням;
- Тактичні, що визначають конкретні дії в часі і просторі з досягнення стратегічних цілей;

2) за результатами:

- Кінцеві;
- Проміжні;

3) за часом:

- Довгострокові;
- Середньострокові;
- Короткострокові;

4) за сферами суспільного життя:

- Економічні;
- Політичні;
- Соціальні;

- Духовні.

Серед основних завдань державної та муніципальної служби можна виділити наступні:

- Забезпечення конституційного ладу;
- Вироблення стратегії економічного, соціального, політичного розвитку країни;
- Підбір кадрів, здатних реалізувати стратегію розвитку країни;
- Створення організаційних структур державної влади;
- Прийняття рішень з важливих оперативних питань життя країни;
- Захист прав, свобод та законних інтересів громадян, створення умов для розвитку людської особистості;
- Створення необхідних умов для реалізації функцій державних органів.

В системі державного управління державна служба призначена для виконання двоєдиного завдання. По-перше, це надання адміністративної підтримки політичного керівництва країни; по-друге, вивчення проблем управління і інтересів всіх верств населення, в чому так потребують державні органи.

## **Завдання 2**

Дайте визначення правової основи державної та муніципальної служби. Назвіть нормативно-правові акти, які регулюють ці питання.

## **Завдання 3**

Принципи державної та муніципальної служби як наукова категорія визначають вихідні положення та теоретичні ідеї, що відображають об'єктивні закономірності розвитку суспільства й держави, найбільш характерні риси організації та функціонування не тільки самої державної та муніципальної служби, а й усієї системи державного апарату, судочинства та прокуратури, визначають зміст складних взаємовідносин усередині всього механізму держави. Принципи державної та муніципальної служби охоплюють усі правові, організаційні, функціональні та інші сторони, з яких складається зміст державної та муніципальної служби.

*У чому сутність конституційних принципів державної та муніципальної служби? Проведіть порівняльний аналіз принципів: професіоналізму, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі державних та муніципальних службовців.*

*Список нормативно-правових актів та літератури*

1. Болдирев С. В. Проблеми правового регулювання муніципальної служби. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів. Монографія. за ред. Ю. М. Тодики. Х. : Право, 2009.
2. Бориславська О. М. Місцеве самоврядування в Україні: теорія та практика реалізації конституційно-правових засад. Львів : ПАІС, 2005.
3. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування. Монографія. кол. авт., під заг.ред. Оболенського О.Ю. Хмельницький: “Поділля”, 1999. 540 с.
4. Енциклопедія державного управління. у 8 т. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. К. : НАДУ, 2011. Т. 2 : Методологія державного управління. 692 с.
5. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
6. Куйбіда В. С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування. К. : МАУП, 2004.
7. Організація державної служби. Навчально-методичний посібник під ред. Білої Р.Л. Одеса: “Юридична література”, 2000. 72 с.
8. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
9. Шовнірник Я. Концептуальні аспекти регіонального розвитку. Вісн. УАДУ при Президентові України. Х., 2002. № 1. С. 214–219.
10. Public and municipal administration: theory, methodology, practice : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2020. 318 p.  
<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/39>

## **Тема 5. Міжнародні стандарти державної та муніципальної служби.**

### **Основні питання.**

1. Сучасні зарубіжні моделі організації державної та муніципальної служби.
2. Сутність Європейських стандартів публічної служби: добре врядування, електронне врядування, стандарти управління якістю, стандарти управління людськими ресурсами, стандарти доброчесності, стандарти створення єдиного європейського освітнього простору.
3. Роль та значення «Public-Private Partnerships» як міжнародного стандарту службових відносин.
4. Значення інструментарію CAF для розвитку службових відносин.
5. Гендерні стратегії європейських країн та міжнародна методика вимірювання гендерної рівності в кадровій політиці.
6. Європейські стандарти етики державних та муніципальних службовців.

### **Завдання 1**

Особливістю професійної діяльності є спрямованість інтересів державного та муніципального службовця на виконання головної мети і сенсу життя – служіння державі та територіальній громаді. Саме це є джерелом натхнення для власного морального удосконалення. Державний та муніципальний службовець має володіти такими моральними якостями, як чесність, порядність, ввічливість, тактовність, вихованість, ерудованість, компетентність, рішучість, уважність тощо.

Вміння поводити себе з людьми належним чином є одним з важливих факторів, який допомагає досягти успіху у службовій діяльності. Існує **шість основних принципів**, які дозволяють це зробити.

*Визначте ці принципи та охарактеризуйте їх.*

### **Завдання 2**

Ви співробітник міністерства, якому доручили підготувати замовлення на передплатні видання (газети та журнали) для міністерства. Видавець

одного з таких видань, пропонує вам приз, оскільки організовує безліч рекламних акцій для передплатників цього видання. Цей приз передбачає проживання в нещодавно відкритому готелі протягом семи днів за кордоном.

*Проаналізуйте ситуацію на наявність конфлікту інтересів. Ваші дії в цій ситуації виходячи з моделі прийняття етичних рішень.*

### **Завдання 3**

Співробітник апарату Міністерства закордонних справ України, який здійснював регулярні поїздки на засідання робочих груп Європейської Комісії в Брюсселі та інших містах Європи, отримав запрошення від туристичної фірми на відкриття нового авіарейсу до однієї з країн Євросоюзу. До програми відкриття включені квитки на літак в обидва кінці у бізнес класі, повний пансіон, проживання у п'ятизірковому готелі. Усі витрати за програмою оплачуються туристичною фірмою. Цей співробітник вже неодноразово користувався послугами цієї туристичної фірми для польотів у відрядження та в особистих цілях.

*Дайте оцінку ситуації, що склалася. Чи відповідають дії співробітника міністерства нормам етичного кодексу?*

#### *Список нормативно-правових актів та літератури:*

1. Боссарт Д. Державна служба у країнах-кандидатах до вступу до ЄС: нові тенденції та вплив інтеграційного процесу; пер. з англ. О. М. Шаленко. К. : Міленіум, 2004. 128 с.
2. Впровадження гендерних підходів у діяльність органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. практикум / за заг. ред. І. В. Розпутенка, Н. В. Грицяк, О. І. Кулачек [та ін.]; ПРООН, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Ін-т підвищення кваліфікації керів. кадрів. К. : К.І.С., 2003. 100 с.
3. Гендерні аспекти державної служби. монографія / за заг. ред. Б. Кравченка; кол. авт. : М. І. Пірен, Н. В. Грицяк, Т. Е. Василевська, О. М. Іваницька. Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України. Центр дослідж.

адм. реформи. К. : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2002. 335 с.

4. Грицяк Н. В. Міжнародна методологія вимірювання гендерної рівності. Статистика України. 2004. N 3. С. 41-45.

5. Грицяк Н. Формування гендерної політики в Україні: проблеми теорії, методології, практики. монографія. К. : Вид-во НАДУ, 2004. 384 с.

6. Державне управління та державна служба. словник-довідник / уклад. О. Ю. Оболенський. К. : КНЕУ, 2005. 480 с.

7. Закон про зайнятість на публічній службі (Канада). Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. К. : Конус-Ю, 2007. С. 669-697.

8. Закон про публічну службу (Естонія). Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. К. : Конус-Ю, 2007. С. 467-519.

9. Закон про службу державних службовців у адміністративних установах і про винагороду державних службовців та інших працівників адміністративних установ (Чехія). Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. К. : Конус-Ю, 2007. С. 269-387.

10. Канада: державна служба. пер. з англ. К. : Свобода вибору, 2004. 40 с.

11. Летучий Д. Управління персоналом у сфері державної служби у Чеській Республіці. Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2013. С. 69-71.

12. Мельник Т. М. Творення суспільства гендерної рівності: міжнародний досвід. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності. 2-ге допов. вид. К. : Стилос, 2010. 440 с.

13. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. К.: Конус-Ю, 2007. 735 с.

14. Системи державної служби в Європі - п'ятнадцять країн (Civil services in the Europe of the Fifteen) / Боссарт та ін. (BOSSAERT et al). Маастрихт : [б. в.], 2001. С. 29-31; 97-99; 229-232.

15. International Practices of Positions Classification and Grading in the Civil Service / [N. Aliushyna (composite authors leader), and others.; under the general editorship of N. Aliushyna]. K.: Center for Adaptation of the Civil Service to the Standards of the European Union, 2021. 129 p.  
<https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/%D0%9E%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96/international-practices-of-the-positions-classification.pdf>

**Тема 6. Сучасна державна кадрова політика й функціональне управління державною та муніципальною службою.**

**(колоквіум)**

**Основні питання**

1. Проблеми ефективності державної та муніципальної служби.
2. Сутність, зміст та принципи сучасної державної кадрової політики.
3. Суб'єкти та об'єкти державної кадрової політики.
4. Основні вимоги до державної кадрової політики.
5. Підвищення ефективності управління кадрами в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

*Список нормативно-правових актів та літератури:*

1. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи: монографія / за заг. ред. Н. Р. Нижник, Н. Т. Гончарук. Дніпропетровськ : Моноліт, 2009. 384 с.
2. Адміністративна реформа в Україні: шлях до Європейської інтеграції. зб. наук. пр. К., 2003. 322 с.
3. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: оптимальна модель / за заг. ред. О. І. Соскіна. К.: Вид-во "Ін-т трансформації сусп-ва", 2007. 288с.
4. Білинська М. М. Кадрова політика і державна служба. конспект лекцій / авт. кол.: М. М. Білинська, О. Л. Євмешкіна, І. Г. Сурай. К. : НАДУ, 2012. 72

с.

5. Гончарук Н. Т. Управління керівним персоналом у сфері державної служби України: теорія та практика. монографія. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2012. 343 с.
6. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку. наук. доп. / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін. К. : НАДУ, 2012. 72 с.
7. Державна служба в Україні: актуальні проблеми та шляхи модернізації. наук. розробка / авт. кол. : Р. А. Науменко, Л. М. Гогіна, В. Д. Бакуменко та ін. К.: НАДУ, 2010. 44 с.
8. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади. навч. посіб. / за заг. ред. Н. Р. Нижник, В. М. Олуйка. Львів: Вид-во Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2002. 352 с.
9. Кадрова політика і державна служба. конспект лекцій / уклад. В. М. Сороко. К. : НАДУ, 2009. 104 с.
10. Краснопорова С. В. Теоретико-методологічний зміст професіоналізації служби в органах місцевого самоврядування. Монографія. К. : НАДУ, 2009.
11. Питання управління державною службою в Україні : Указ Президента України від 18 лип. 2011 р. N 769/2011. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/13815.html>
12. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
13. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 черв. 2001 р. N 2493. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=249314&p=1255242517860118>
14. Публічна адміністрація в Україні: становлення та розвиток / за заг. ред. А. В. Толстоухова, Н. Р. Нижник, Н. Т. Гончарук. Дніпропетровськ : Монолит, 2010. 400 с.
15. Naboka L. Upgrading structural and functional support for personnel management service of public authorities as their organizational development

## **Тема 7. Правове регулювання, поняття та зміст державної служби.**

### **Основні питання**

1. Поняття державної служби, її цілі та завдання.
2. Загальна класифікація видів державної служби.
3. Функції державної служби (загальні, спеціальні, допоміжні).
4. Система законодавства у сфері державної служби. Реалізація законодавства у сфері державної служби.
5. Проблемні аспекти правового регулювання державної служби в Україні.

### **Завдання 1**

Визначте та обґрунтуйте конституційні норми, які впливають на інститут державної служби. Назвіть норми публічного права, які входять до інституту державної служби.

### **Завдання 2**

Чому державний орган має бути зацікавленим у розвитку кар'єри своїх співробітників? Яким чином професійно-кваліфікаційний та професійно-кар'єрний розвиток державних службовців пов'язаний із посадою?

### **Завдання 3**

Назвіть та проаналізуйте підстави припинення державної служби та основні шляхи підвищення ефективності державної служби

### *Список нормативно-правових актів та літератури:*

1. Авер'янов В. Б. Виконавча влада і державний контроль / В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко. К. : Вища школа права при Ін-ті держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 1999.
2. Битяк Ю.П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади.

Монографія. Х.: Право, 2005. 304 с.

3. Гончарук Н. Т. Управління керівним персоналом у сфері державної служби України: теорія та практика. монографія. Дніпропетровськ : ДПІДУ НАДУ, 2012. 343 с.
4. Державне управління та державна служба : словник-довідник / уклад. О. Ю. Оболенський. К. : КНЕУ, 2005. 480 с.
5. Дубенко С. Д. Державна служба і державні службовці в Україні. навч.-метод. посіб. К. : Ін Юре, 1999. 171 с.
6. Желюк Т. Л. Державна служба. навч. посіб. К. : Професіонал, 2005. 576 с.
7. Конституція України від 28.06.1996 р., №254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Оболенський О. Ю. Державна служба. Підручник. К.: КНЕУ, 2006. 472 с.
9. Питання управління державною службою в Україні : Указ Президента України від 18 лип. 2011 р. N 769/2011 URL: <http://www.president.gov.ua/documents/13815.html>
10. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
11. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. К. : Конус-Ю, 2007. 735 с.
12. Сурай І. Г. Сутність та визначення поняття "публічна служба". Наук. вісн. Акад. муніцип. упр. 2009. N 1 (7). С. 74-83.
13. Shpektorenko I., Vasylevska T., Bashtannyk A. Legal bases of public administration in the context of european integration of Ukraine: questions of formation of a personnel reserve. <https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/163131/P.%2076-81.pdf?sequence=1>

## **Тема 8. Апарат органу влади та його роль в організації державної службової діяльності.**

### **Основні питання.**

1. Поняття, структура та функції апарату органу публічної влади.
2. Місце службовця в структурі апарату органу публічної влади.
3. Роль апарату у сфері кадрового забезпечення діяльності органу влади.
4. Особливості реалізації методу підбору та розстановки кадрів апаратами органів публічної влади.

### **Завдання 1**

Дайте загальну характеристику системі органів державної влади в Україні. Назвіть головні типи органів державної влади.

### **Завдання 2**

Назвіть та проаналізуйте заходи, які мають сприяти забезпеченню чіткого розподілу функцій між центральними органами виконавчої влади, Кабінетом Міністрів та місцевими органами виконавчої влади.

*Які заходи передбачені для підвищення спроможності міністерств, перетворення їх на аналітично-владні центри?*

### **Завдання 3**

Охарактеризуйте процес вдосконалення системи надання адміністративних послуг в Україні та впровадження адміністративної процедури відповідно до принципів ЄС.

*Наведіть приклади зменшення адміністративного навантаження на бізнес та громадян.*

### *Список нормативно-правових актів та літератури:*

1. В.Б. Авер'янов. Державне управління. Політична енциклопедія. К.: Парламентське видавництво, 2011. с. 203
2. Величко В.О. Конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій в Україні. Х.: Видавець СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2005. 208 с.
3. Державне управління та державні установи. навч. посіб. для дистанційного навчання / В. П. Рубцов, Н. І. Перинська; За ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. П. Сурміна. К.: Університет «Україна», 2008. 440 с.

4. Державне управління: теорія і практика / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. К. : Юрінком Інтер, 1998. 432 с.
5. Нижник Н. Р. Системний підхід в організації державного управління. К. : Вид-во УАДУ, 1998. 160 с.
6. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
7. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квіт. 1999 р. No 586 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
8. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
9. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 бер. 2011 р. N 3166-VI URL: <http://zakon1.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi? page=1&nreg=3166-17>
10. Публічна адміністрація в Україні: становлення та розвиток / за заг. ред. А. В. Толстоухова, Н. Р. Нижник, Н. Т. Гончарук. Дніпропетровськ : Монолит, 2010. 400 с.
11. Shpektorenko I., Vasylevska T., Bashtannyk A. Legal bases of public administration in the context of european integration of Ukraine: questions of formation of a personnel reserve. <https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/163131/P.%2076-81.pdf?sequence=1>
12. Goncharuk N., Prudius L. Improvement of the Civil Service Legislation in the Conditions of Power Restart in Ukraine: innovations and risks. *Conference paper. Publisher Zenodo. Scientific and practical international conference: Public administration in the 21st century: Problems and development prospects , National university of civil defence of Ukraine, Kharkiv, 20 november 2020* <https://zenodo.org/records/4274918>  
[file:///E:/Downloads/WoS\\_21.pdf](file:///E:/Downloads/WoS_21.pdf)

## **Тема 9. Правовий статус державного службовця.**

### **Основні питання.**

1. Поняття та ознаки державного службовця.
2. Характеристика державних посад та їх класифікація.
3. Права та обов'язки державного службовця.
4. Гарантії діяльності державного службовця.
5. Підвищення рівня професійної компетентності державних службовців.
6. Напрямки удосконалення елементів правового статусу державного службовця.

### **Завдання 1**

Проаналізуйте обмеження та заборони, пов'язані з проходженням державної служби, а також професійно-кваліфікаційні характеристики та профілі компетентності посад державної служби.

### **Завдання 2**

Наведіть приклади та проаналізуйте кадрові технології в державній службі.

*Як зовнішнє середовище впливає на діяльність державних службовців?*

### **Завдання 3**

Чому підвищення кваліфікації людських ресурсів на державній службі має стати безперервним процесом? Які види підвищення кваліфікації державних службовців ви знаєте?

### *Список нормативно-правових актів та літератури:*

1. Воронкова В. Г. Кадровий менеджмент. навч. посіб. К.: Професіонал, 2004. 192 с.
2. Гончарук Н. Т. Керівний персонал у сфері державної служби України: формування та розвиток. монографія. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2007. 239 с.
3. Дубенко С. Д. Державна служба і державні службовці в Україні. навч.-метод. посіб. К. : Ін Юре, 1999. 171 с.

4. Краснопорова С. В. Теоретико-методологічний зміст професіоналізації служби в органах місцевого самоврядування. Монографія. К. : НАДУ, 2009.
5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
6. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
7. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квіт. 1999 р. No 586. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
8. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 9 груд. 2010 р. N 1085/2010 URL: <http://zakon1.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
9. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 бер. 2011 р. N 3166-VI. URL: <http://zakon1.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=3166-17>
10. Серьогін С. М. Державний службовець у відносинах між владою і суспільством. монографія. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ. 2003. 456 с.
11. Aristova I., Tsybulnyk N., Horbonos V., Melnyk S. An outlook on current legal status of the employees as the representatives of public authorities. DIXI, vol. 23, n°. 2, julio-diciembre 2021, 1-12.  
<https://revistas.ucc.edu.co/index.php/di/article/view/4177/3189>

## **Тема 10. Процедурно-правовий механізм вступу та проходження державної служби.**

### **Основні питання.**

1. Правове регулювання механізму вступу на державну службу. Загальні умови вступу на державну службу.
2. Проведення конкурсу на зайняття посад державної служби.
3. Призначення на посаду державної служби.
4. Ранги державних службовців та просування по службі.

5. Особливості проходження державної служби в окремих державних органах.
6. Службова кар'єра. Оцінювання результатів службової діяльності.

### **Завдання 1**

Відповідно до статті 38 Закону України «Про державну службу» прийняття на державну службу, просування по службі державних службовців, вирішення інших питань, пов'язаних із службою, здійснюються з урахуванням категорій посад державної служби та рангів державних службовців як виду спеціальних звань, що їм присвоюються.

*Проаналізуйте це положення Закону. Як здійснюється прийняття на державну службу ?*

### **Завдання 2**

Відповідно до частин першої і другої статті 39 Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII ранги державних службовців є видом спеціальних звань. Встановлюється дев'ять рангів державних службовців. Спеціальне звання – це категорія, яка свідчить про службове становище службовця в державному органі та присвоюється з урахуванням посади, що він/вона обіймає, його/її професійної компетентності, професійної підготовки та терміну служби

Ранги державним службовцям присвоює суб'єкт призначення, крім випадків, передбачених законом. Підставою для прийняття рішення про присвоєння державному службовцю чергового рангу є подання суб'єктові призначення, що готується службою управління персоналом державного органу, в якому працює державний службовець.

*Проаналізуйте як встановлюються ранги державним службовцям та здійснюється подальше просування по службі.*

### **Завдання 3**

Оцінювання персоналу в системі державної служби - це співвідношення основних особистісних, професійних якостей з основними

вимогами. Проведення оцінювання персоналу державної служби дає змогу: планувати кар'єру та просувати працівника по службі; визначати рівень компетентності спеціалістів; здійснювати перестановку кадрів з урахуванням компетентності та потенціалу працівника; одержати психологічний портрет працівників організації; проводити ефективний підбір потрібних спеціалістів; вивчати специфіку міжособистісних відносин і психологічний клімат у колективі; визначати ступінь задоволення й зацікавленості працівників і організації; знаходити засоби для закріплення в організації потрібних спеціалістів; розробляти ефективну систему мотивації трудової діяльності; раціоналізувати методи роботи з персоналом.

*Чи можна ознайомлювати державного службовця через систему електронного документообігу з висновком щодо оцінювання? Чи потрібно ознайомлювати з наказом (розпорядженням) про визначення результатів виконання завдань державними службовцями усіх державних службовців?*

#### *Список нормативно-правових актів та літератури*

1. Державна служба. підручник: у 2 т. / редкол. Ю. В. Ковбасюк, О. Ю. Оболенський, С. М. Серьогін та ін. К.–Одеса: НАДУ, 2012. Т. 1. 372 с.
2. Кагановська Т. Є. Адміністративно-правові засади кадрового забезпечення державного управління в Україні: дис. д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К., 2012. 424 с.
3. Кагановська Т. Є. Організаційно-правові засади професійного розвитку державних службовців. Режим доступу: [http://lib.uabs.edu.ua/library/P\\_Visnik/Numbers/2\\_7\\_2012/07\\_02\\_01.pdf](http://lib.uabs.edu.ua/library/P_Visnik/Numbers/2_7_2012/07_02_01.pdf) 92.
4. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIIIБ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
6. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

7. Павленчик П. Т. Проходження державної служби в Україні: організаційно-правові засади : Автореф. дис... канд. наук з держ. управління : 25.00.03 / П. Т. Павленчик; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. - К., 2001. 20 с.
8. Продаєвич О. С. Проходження державної служби в Україні: організаційно-правовий аспект: автореф. дис... канд. юрид. наук. Одес. нац. юрид. акад. О., 2008. 19 с.
9. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889- VIII. URL:// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
10. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL:// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
11. Протасова Н. Г. Теоретичні основи навчання державних службовців у системі підготовки та підвищення кваліфікації. навч.-метод. Посібник. К.: Вид-во УАДУ, 2000. 160 с.
12. Прудиус Л. В. Управління якістю професійного навчання державних службовців в Україні. К., 2012. 231 с.
13. Karkovska V. Updating the prestige of the civil service in the reform process. *Public Administration and Regional Development*. 2020. № 7, С. 125 – 134. <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/168/132>

## **Тема 11. Відповідальність державних службовців, її підстави та види.**

### **Основні питання.**

1. Поняття відповідальності державних службовців.
2. Види юридичної відповідальності державних службовців.
3. Конституційно-правова відповідальність державних службовців.
4. Дисциплінарна відповідальність: підстави та види дисциплінарних стягнень.
5. Матеріальна відповідальність державних службовців.
6. Адміністративна відповідальність державних службовців.

## 7. Кримінальна відповідальність державних службовців.

### Завдання 1

Наведіть визначення дисциплінарної відповідальності державних службовців.

*Що належить до видів дисциплінарних стягнень, що можуть застосовуватися за порушення дисципліни державним службовцем ? Скільки дисциплінарних стягнень може бути застосовано до державного службовця за кожний дисциплінарний проступок ?*

### Завдання 2

Наведіть приклад притягнення до кримінальної відповідальності державного службовця і заповніть таблицю.

| Приклад злочинного діяння державного службовця | Правова підстава застосування кримінальної санкції | Суб'єкт, що має право застосувати кримінальну санкцію | Строк розгляду справи | Міра покарання |
|------------------------------------------------|----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|-----------------------|----------------|
| 1                                              | 2                                                  | 3                                                     | 4                     | 5              |
|                                                |                                                    |                                                       |                       |                |

### Завдання 3

Наведіть приклад притягнення до адміністративної відповідальності державного службовця і заповніть таблицю.

| Приклад адміністративного проступку державного службовця | Правова підстава притягнення до адміністративної відповідальності | Суб'єкт, що має право притягати до адміністративної відповідальності | Термін розгляду справи | Міра покарання |
|----------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|------------------------|----------------|
|                                                          |                                                                   |                                                                      |                        |                |

|   |   |   |   |   |
|---|---|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|   |   |   |   |   |

### *Список нормативно-правових актів та літератури*

1. Батанова Н.М. Конституційно правова відповідальність у контексті взаємодії держави та громадянського суспільства. Альманах права. 2017. Вип. 8. С. 102–106.
2. Береза Н.В. Відповідальність державних службовців за порушення законодавства про державну службу. Актуальні проблеми правознавства. 2017. Вип. 1. С. 87–90.
3. Губанов О.О. Відповідальність державних службовців як основна характеристика, яка притаманна державній службі в європейському адміністративному просторі, як сфера модернізації української державної служби. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2016. № 6. Т. 2. С. 64–67.
4. Губанов О.О. Дисциплінарна відповідальність публічних службовців України за корупційні правопорушення. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2016. № 22. С. 64–67.
5. Губанов О.О. Кримінальна відповідальність публічних службовців в Україні та Франції: порівняльно-правове дослідження. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016. № 5. С. 58–61.
6. Губанов О.О. Підстави притягнення до дисциплінарної відповідальності державних службовців України: проблеми правового регулювання. Право і суспільство. 2016. № 5. Ч. 1. С. 84–88.
7. Губанов О.О. Сучасний стан та перспективи адаптації законодавства України до законодавства ЄС у сфері юридичної відповідальності публічних службовців. Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 4. С. 145–147.
8. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIIIБ. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
10. Козуліна С.О., Марзак І.М. Особливості та види юридичної відповідальності державних службовців в Україні. URL: <http://www.oridu.odessa.ua/news/2013/03/06/yanchalo.pdf>
11. Конституція України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
12. Корнута Л.М. Дисциплінарна відповідальність державного службовця в Україні: теоретичний та практичний аспекти. Актуальні проблеми держави і права. зб. наук. праць за ред. С.В. Ківалова. О. : Юридична література, 2011. Вип. 62. С. 84-90.
13. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
14. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
15. Скоріков В. Види відповідальності державних службовців. Державне управління та місцеве самоврядування. 2017. Вип. 1. С. 145–151.
16. Форманюк В.В. Дисциплінарна відповідальність: теоретичний аналіз. Актуальні проблеми політики. 2010. Вип. 40. С. 191-195.
17. Bønsing S., Mäntylä N., Wenander H. Status and Criminal Liability of Civil Servants in Modern Public Administration: A Comparative Study of Denmark, Finland, and Sweden. *European Public Law*. Vol. 29, Issue 1 (2023) pp. 115 – 134 [https://kluwerlawonline.com/journalarticle/European+Public+Law/29.1%20\[pre-publication\]/EURO2023006](https://kluwerlawonline.com/journalarticle/European+Public+Law/29.1%20[pre-publication]/EURO2023006)

## **Тема 12. Запобігання та протидія корупційним проявам у системі державної служби**

### **Основні питання**

1. Поняття корупції в системі державної служби.

2. Корупція як деструктивний фактор державної служби.
3. Система запобігання та протидії проявам корупції.
4. Політичні, соціально-економічні й морально-етичні аспекти профілактики та боротьби з корупцією.

### **Завдання 1**

Складіть термінологічний словник з питань запобігання і протидії корупції. Складіть схему системи антикорупційних державних органів в Україні.

### **Завдання 2**

Назвіть і охарактеризуйте основні напрями держави щодо протидії корупції в системі державної служби України.

*Складіть схему організаційно-правового механізму протидії корупції в Україні.*

### **Завдання 3**

Визначте схематично систему антикорупційних обмежень відносно державних службовців в Україні. Охарактеризуйте психологічні і морально-етичні чинники формування антикорупційної поведінки державного службовця.

### *Список нормативно-правових актів та літератури*

1. Безпалько А. Державна служба боротьби з економічною злочинністю на захисті економічних інтересів суспільства: історично-правовий аспект. Міліція України. 2011. № 7-8.
2. Костенко О. М. Корупція кризового типу: поняття і шляхи протидії. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією. 2008. № 18. Режим доступу : [http:// www.nbuv.gov.ua/ portal/Soc\\_Gum/bozk/ 18text/g 18\\_15.htm](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/bozk/18text/g18_15.htm)
3. Мірошник Ю. П. Організаційно-правові засади протидії корупції в органах державної влади та управління. Боротьба з організованою

- злочинністю і корупцією. 2007. №16. Режим доступу : [http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/bozk/2007/16text/g16\\_13.htm](http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/bozk/2007/16text/g16_13.htm)
4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL:// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
5. Серьогін С. С. Соціальна сутність корупції в органах державної влади. Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2009. Вип. 3(3).
6. Скороход О. С. Державна політика щодо подолання корупції в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування: історія та сучасність : зб. тез наук.- практ. конф. за підсумками стажування слухачів 26 верес. 2012 р.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2012-2/doc/1/13.pdf>
7. Чубенко І. В. Генезис поняття корупції. Бюл. М-ва юстиції України. 2009. № 1 (87). С. 113-118.
8. Nediukha M.P., Podolyaka A.M., Podolyaka S.A. Political corruption as a social and legal phenomenon: political and legal models of counteraction. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 31 (70) № 3 2020. С. 13 – 19. [https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3\\_2020/5.pdf](https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3_2020/5.pdf)
9. Kisil Z.R. On the Issue of Integration of Civil Society Institutions in Preventing Corruption in Ukraine: Administrative and Legal Dimension. *Social and Legal Studios*. 2022. Vol. 5, No. 2. P. 31-37. <file:///E:/Downloads/Social%20and%20Legal%20Studios.%202022.%20Vol.%205.%20No.%202.pdf>  
<https://sls-journal.com.ua/en/journals/tom-5-2-2022/do-pitannya-integratsiyi-institutiv-gromadyanskogo-suspilstva-v-protses-zapobigannya-koruptsiyi-v-ukrayini-administrativno-pravovy-vimir>

**Тема 13. Правове регулювання поняття та змісту муніципальної служби.**

**Основні питання.**

1. Поняття муніципальної служби (служби в органах місцевого самоврядування), її цілі, завдання, принципи організації.
2. Функції муніципальної служби.
3. Види муніципальної службової діяльності.
4. Поняття, сутність та особливості муніципальної-службових правовідносин.
5. Система законодавства у сфері муніципальної служби.
6. Державна політика щодо муніципальної служби.
7. Проблемні аспекти правового регулювання державної служби в Україні.

### **Завдання 1**

Підготуйте питання для дискусії на практичному занятті:

- 1) Тенденції законодавчого регулювання муніципальної служби в Україні.
- 2) Поняття, сутність, зміст правового статусу муніципального службовця.
- 3) Сучасні тенденції вдосконалення професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для муніципальної служби.

### **Завдання 2**

На основі аналізу нормативно-правових актів і юридичної літератури визначте специфіку континентальної і англосаксонської традиції організації та регулювання муніципальної служби.

### **Завдання 3**

Визначте основні принципи служби в органах місцевого самоврядування відповідно до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» та інших нормативно-правових актів та надайте їм характеристику.

*Чи є відмінність між принципами муніципальної та державної служби? Якщо так, то в чому вона полягає?*

*Список нормативно-правових актів та літератури*

1. Гуральник М. М. Муніципальна служба як чинник визначення правового статусу посадових осіб місцевих органів публічної влади в Україні. Науковий вісник національної академії внутрішніх справ. № 2. 2015. с.136-144.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування. Офіційний переклад. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2002. №10: Місцеве самоврядування в Україні. – С.10-17.
3. Калиновський Б.В. Шляхи удосконалення законодавчого регулювання служби в органах місцевого самоврядування України. Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія : Юридичний вісник "Повітряне і космічне право" Зб. наук. пр. К. : НАУ, 2012. №1(22). С. 50-55.
4. Любченко П.М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства. монографія. Х.: Одиссей, 2006. 352с.
5. Любченко П. М. Проблеми правового регулювання служби в органах місцевого самоврядування. Вісн. Акад. прав. наук України. 2008. №1(52). С. 89-97.
6. Москальчук К. Міжнародні стандарти муніципальної служби й право доступу громадян України до служби в органах місцевого самоврядування. Юридичний вісник. №3. 2013. с. 60-65.
7. Муртіщева А. О. Транспарентність у діяльності органів публічної влади: досвід зарубіжних країн. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. №10. С. 602-606.
8. Про затвердження типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування: наказ Головного управління державної служби України від 29.12.2009 р. № 406. URL: [http://ads.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=225461&cat\\_id=35561](http://ads.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=225461&cat_id=35561).
9. Про затвердження Типового положення про проведення атестації посадових осіб місцевого самоврядування: постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2001 р. № 1440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2001-%D0%BF#Text>

10. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
11. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001р. № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.
12. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07. 2002 р., № 93-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
13. Стешенко Т. В., Канюк М. Т. Муніципальна служба в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2022. Вип. 43. С. 107-117.
14. Development trends in legal science and practice: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by authors. *Baltija Publishing*. Riga, Latvia , 2018. – 244 p.  
<http://www.baltijapublishing.lv/download/legal-science/legal-science.pdf>

#### **Тема 14. Правовий статус муніципального службовця, його права та обов'язки.**

##### **Основні питання.**

1. Поняття та ознаки муніципального службовця.
2. Муніципальні посади, їх види.
3. Права та обов'язки муніципальних службовців.
4. Особливості правового статусу виборних осіб місцевого самоврядування.
5. Гарантії діяльності службовців у сфері місцевого самоврядування.
6. Напрямки удосконалення елементів правового статусу муніципального службовця.

##### **Завдання 1**

При проведенні конкурсу на призначення на посаду керівника департаменту інфраструктури виконавчого комітету міської ради до

кандидатів були висунуті такі вимоги: вік – не молодше 35 років, проживання на території відповідного органу місцевого самоврядування не менше 5-х років, вища економічна освіта, стаж професійної діяльності – 5 років, володіння державною мовою.

*Чи правомірні вищеназвані вимоги? Хто має право на службу в органах місцевого самоврядування?*

## **Завдання 2**

Керівник департаменту реєстрації виконавчого комітету міської ради самостійно проводив реєстрацію та зняття з реєстрації місця проживання/перебування фізичних осіб, тобто здійснював внесення інформації до Реєстру територіальної громади, документів, до яких вносяться відомості про місце проживання/перебування особи із зазначенням адреси житла/місця перебування із подальшим внесенням відповідної інформації до Єдиного державного демографічного реєстру.

*Чи відповідають дії керівника департаменту встановленим вимогам?*

## **Завдання 3**

На посаду молодшого спеціаліста департаменту комунального господарства виконавчого комітету сільської ради був призначений громадянин П. Невдовзі він написав заяву з проханням перевести його на вакантну посаду головного спеціаліста. Керівник управління запропонував громадянину П. скласти кваліфікаційний іспит. Однак громадянина П. відмовився від складання іспиту, мотивуючи свою відмову тим, що його кваліфікація підтверджена наявністю в нього відповідної освіти, багаторічним стажем і позитивною характеристикою з попереднього місця роботи.

*Зробіть юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення.*

*Список нормативно-правових актів та літератури*

1. Бородін Є. Реалізація права громадянина на службу в органах місцевого самоврядування: вітчизняний та зарубіжний досвід. Державне управління та місцеве самоврядування. 2016. Вип. 2. С. 167-175.
2. Гуральник М. М. Муніципальна служба як чинник визначення правового статусу посадових осіб місцевих органів публічної влади в Україні. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2015. № 2. С. 136-144.
3. Європейська хартія місцевого самоврядування. Офіційний переклад. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2002. №10: Місцеве самоврядування в Україні. С. 10-17.
4. Левківська Н. Поняття "посадова особа місцевого самоврядування": проблемні питання правового регулювання в Україні. Режим доступу: [http://academy.gov.ua/ej/ej9/doc\\_pdf/Levkivska\\_'NV.pdf](http://academy.gov.ua/ej/ej9/doc_pdf/Levkivska_'NV.pdf)
5. Мустафаєва У.С. Правове забезпечення професіоналізації служби в органах місцевого самоврядування в Україні: стан та проблеми. Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10mususp.pdf>
6. Наказ НАДС від 15 жовтня 2019 р. № 188-19 «Про затвердження Методики визначення та проведення аналізу потреб у професійному навчанні державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 13 листопада 2019 р. за № 1157/34128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1157-19#Text>
7. Наказ НАДС від 13 березня 2020 р. № 38-20 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення та оформлення програм підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад». URL: <https://nads.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shchodo-rozroblennya-ta-oformlennya-program-pidvishchennya-kvalifikaciyi-derzhavnih-sluzhbovciv-goliv-miscevih-derzhavnih-administracij-yih-pershih>

8. Наказ НАДС від 16 липня 2020 р. № 119-20 «Про затвердження адміністративного регламенту процесу «Погодження програм підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування». URL: <https://nads.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-administrativnogo-reglamentu-procesu-pogodzhennya-program-pidvishchennya-kvalifikaciyi-derzhavnih-sluzhbovciv-goliv-miscevih-derzhavnih-administracij-yih-pershih-zastupniki>

9. Наказ НАДС від 15.09.2020 №171-20 "Про внесення змін до Порядку організації підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників, посадових осіб місцевого самоврядування ", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 21 жовтня 2020 року за № 1031/35314. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/171-20.pdf>

10. Про затвердження типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування: наказ Головного управління державної служби України від 29.12.2009 р. № 406. URL: [http://nads.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=225461&cat\\_id=35561](http://nads.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=225461&cat_id=35561).

11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

12. Про Порядок зовнішнього оцінювання за критеріями відповідності рівня освіти та кваліфікації порядку підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування: наказ Головного управління державної служби України від 31.12.2009 р. № 414. URL: [http://nads.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=227965&cat\\_id=35561](http://nads.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=227965&cat_id=35561).

13. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001р. № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.

14. Рішення Конституційного Суду України від 16.10.2007 р. № 8-рп/2007 (справа про граничний вік перебування на державній службі та на службі в органах місцевого самоврядування). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-07#Text>
15. Розпорядження КМУ від 01 грудня 2017 року № 974 «Про схвалення Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974-2017-%D1%80#Text>
16. Розпорядження КМУ від 10 травня 2018 року № 342 «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/342-2018-%D1%80#Text>
17. Ткаченко Г.С. Правові засади служби в органах місцевого самоврядування в Україні URL: [http://www.investplan.com.ua/pdf/8\\_2017/22.pdf](http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2017/22.pdf)
18. Development trends in legal science and practice: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by authors. *Baltija Publishing*. Riga, Latvia , 2018. – 244 p. <http://www.baltijapublishing.lv/download/legal-science/legal-science.pdf>

**Тема 15. Правове регулювання порядку проходження муніципальної служби.**

**(колоквіум)**

**Основні питання.**

1. Правове регулювання механізму вступу та проходження муніципальної служби.
2. Право на службу в органах місцевого самоврядування в Україні.
3. Прийняття на службу в органи місцевого самоврядування та обмеження, пов'язані з прийняттям на службу в органи місцевого самоврядування та проходженням служби.
4. Порядок проведення конкурсу на заняття посад в органі місцевого самоврядування.
5. Службова кар'єра та просування по службі.
6. Підстави припинення служби в органах місцевого самоврядування.

#### *Список нормативно-правових актів та літератури*

1. Болдирев С. В., Чубарь С. С. Впровадження децентралізації в Україні: світовий та європейський досвід. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2018. Вип. 36. С. 48-64.
2. Болдирев С.В., Лінник М.П. Питання вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює діяльність Президента України та його допоміжних органів на сучасному етапі розвитку української державності. Юридичний науковий електронний журнал. №11, 2021. С. 76-78.
3. Болдирев С. В., Чубарь С. С. Реформування служби в органах місцевого самоврядування як сутнісна складова механізму децентралізації в Україні// Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Юридичні науки". — 2022. — № 4. <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2022-4-802542-154>.
4. Бородін Є. Реалізація права громадянина на службу в органах місцевого самоврядування: вітчизняний та зарубіжний досвід / Є. Бородін, І. Онасенко // Державне управління та місцеве самоврядування. - 2016. - Вип. 2. - С. 167-175. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums\\_2016\\_2\\_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2016_2_24)

5. Левківська Н. Поняття "посадова особа місцевого самоврядування": проблемні питання правового регулювання в Україні. Режим доступу: [http://academy.gov.ua/ej/ej9/doc\\_pdf/Levkivska\\_'NV.pdf](http://academy.gov.ua/ej/ej9/doc_pdf/Levkivska_'NV.pdf)
6. Про затвердження типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування: наказ Головного управління державної служби України від 29.12.2009 р. № 406. URL: [http://ads.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=225461&cat\\_id=35561](http://ads.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=225461&cat_id=35561).
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001р. № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.
9. Skyba E., Polishchuk M. Legal component of the concept of provision of public services. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 5, No. 1, 2019, P. 194-200  
<http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/619/pdf>

## **Тема 16. Відповідальність муніципальних службовців: зміст, підстави, види.**

### **Основні питання.**

1. Види юридичної відповідальності муніципальних службовців.
2. Муніципально-правова відповідальність службовців у сфері місцевого самоврядування.
3. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед населенням, фізичними та юридичними особами та державою.
4. Дисциплінарна відповідальність муніципальних службовців: підстави та порядок притягнення.

### **Завдання 1**

Проаналізуйте положення чинного законодавства щодо різновидів юридичної відповідальності (конституційна, матеріальна, дисциплінарна, адміністративна, кримінальна, цивільна та інші).

*Якими нормативно-правовими актами вона регулюється?*

## **Завдання 2**

Підставою для юридичної відповідальності ОМС перед територіальною громадою можуть виступати порушення Конституції або законів України, обмеження прав і свобод громадян, незабезпечення здійснення наданих органам самоврядування повноважень, неправомірні рішення. Так, відповідно до ч. 3 ст. 78 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» не менш як одна десята частина громадян, що проживають на відповідній території і мають право голосу, можуть порушити питання про дострокове припинення повноважень сільської, селищної, міської, районної у місті ради за рішенням місцевого референдуму. Також на вимогу не менш як однієї десятої частини громадян, що проживають на відповідній території і мають право голосу, сільська, селищна, міська рада повинна прийняти рішення про проведення місцевого референдуму щодо дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови (ч. 4 ст. 79 Закону). Відповідно до ч. 2 ст. 80 Закону загальні збори громадян, що утворили відповідний орган самоорганізації населення, можуть прийняти рішення про дострокове припинення його повноважень. Також виборці можуть відкликати депутата місцевої ради у передбачених законом випадках.

При цьому визначені законодавством механізми притягнення до відповідальності ОМС є доволі неефективними або навіть нездійсненими з точки зору їх практичного втілення. Яскравим прикладом є встановлена Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» вимога щодо проведення місцевого референдуму для дострокового припинення повноважень сільської, селищної, міської, районної у місті ради чи сільського, селищного, міського голови. Очевидно, що за відсутності законодавства, яке регулює питання проведення місцевого референдуму,

даний механізм притягнення до відповідальності ОМС жодній територіальній громаді реалізувати неможливо.

*Проаналізуйте чинне законодавство та запропонуйте можливі шляхи вирішення як притягнути до відповідальності ОМС?*

### **Завдання 3**

Говорячи про відповідальність, потрібно зауважити не лише за діяльність, але і за бездіяльність. Бездіяльність – це пасивна форма поведінки органу місцевого самоврядування чи посадових осіб місцевого самоврядування, яка виражається у невчиненні ним тих дій, які він/вони були зобов'язані та могли вчинити. Розгляньте механізм муніципально-правової відповідальності.

*Дайте визначення поняття муніципально-правові санкції за діяльність та бездіяльність?*

#### *Список нормативно-правових актів та літератури*

1. Баймуратов М.О., Григор'єв В.А. Муніципальна влада: актуальні проблеми становлення й розвитку в Україні. Одеса: АО БАХВА, 2003. 192 с.
2. Батанов О. В. Муніципальна влада в теорії та практиці народовладдя: проблеми співвідношення та взаємодії. Часопис Київського університету права. 2019. № 2. С. 47-53.
3. Батанова Н.М. Конституційно-правова відповідальність у сфері місцевого самоврядування. Вісник Центральної виборчої комісії. 2008. №4 (14). с.14-21.
4. Болдирев С. В. Проблеми правового регулювання муніципальної служби. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів. монографія за ред. Ю. М. Тодики. Х. : Право, 2009.
5. Іванова Т. М. Відповідальність органів і посадових осіб муніципальної влади в Україні: історико-правовий аналіз. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2014. N 1. С. 164–175.
6. Конституція України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua>

//zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96- %D0%B2%D1%80.

7. Панчишин Р. І. Муніципально-правова відповідальність: поняття та особливості. Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). 2018. Вип. 3-4. С. 22-27.

8. Пилипишин П. Б. Конституційно-правова відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02. К., 2017. 246 с.

9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

10. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889- VIII. URL://<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

11. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL://<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

12. Салівон Г. І. Муніципально-правові санкції як форма реалізації відповідальності в місцевому самоврядуванні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. 20 с.

13. Скоріков В. Види відповідальності державних службовців. Державне управління та місцеве самоврядування. 2017. Вип. 1. С. 145–151.

14. Слободняк Т. Муніципально-правова відповідальність - окремий вид юридичної відповідальності. Публічне право. 2016. N 1 (21). С. 345–352.

15. Слободяник Т.М. Поняття, ознаки та джерела муніципально-правової відповідальності. Право і суспільство. 2016. № 1. с. 36-41.

16. Шаповал В. Д. Конституційно-правові підстави відповідальності представницьких органів та посадових осіб органів місцевого самоврядування. Право і суспільство. 2013. N 6. С. 72–76.

17. Development trends in legal science and practice: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by authors. *Baltija Publishing*. Riga, Latvia , 2018. – 244 p.

<http://www.baltijapublishing.lv/download/legal-science/legal-science.pdf>

## **Тема 17. Правові аспекти модернізації муніципальної служби в Україні.**

### **Основні питання.**

1. Досвід модернізації муніципальної служби на засадах децентралізації на регіональному та місцевому рівні в унітарних державах Європейського Союзу.
2. Особливості вітчизняного досвіду модернізації політико-адміністративної системи та муніципальної служби на регіональному та місцевому рівні в Україні.
3. Правові, соціальні, організаційні, етичні та інші аспекти удосконалення відносин у сфері муніципальної служби.
4. Напрямки вдосконалення муніципальної служби в умовах адміністративної та муніципальної реформ.

### **Завдання 1**

Узагальніть й охарактеризуйте досвід модернізації муніципальної служби на засадах децентралізації на регіональному рівні в унітарних державах Європейського Союзу та оцініть перспективи використання елементів цього досвіду в Україні?

### **Завдання 2**

Запропонуйте можливі методики та критерії оцінювання якостей муніципальних службовців, зокрема у механізмі відбору кадрів.

*Проведіть аналогію із нормами чинного законодавства в Україні які ставляться до державних службовців.*

### **Завдання 3**

Тенденція до скорочення та спрощення документообігу, поліпшення діалогу між усіма суб'єктами у державі, підвищення результативності, електронна демократія, ефективність та якість обслуговування та інше - лежить в основі модернізації всієї системи публічної служби в Україні.

*Які ще елементи політико-адміністративної системи та муніципальної служби у Європейському Союзі можливо запозичити для України?*

*Список нормативно-правових актів та літератури:*

1. Азнар М. Французький приклад регіоналізації, децентралізації та деконцентрації. Організація регіональної та місцевої влади: досвід держав-членів Європейського Союзу: Проект "Сприяння регіональному розвитку в Україні". К. : ТОВ "Укр. консалтинг. група", 2005. С. 25-42.
2. Бедний О.І. Обрання як спосіб заміщення вакантних посад на службу в органах місцевого самоврядування в Україні. Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. 2002. Вип. 16 с. 329-331.
3. Величко В. О. Європейський досвід організації місцевого самоврядування та можливості його застосування в Україні. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право. 2015. Вип. 20. С. 59-64
4. Гнатюк М. М. Відносини з Європейським Союзом та процес європейської інтеграції України. навч. посіб. К. : Міленіум, 2009. 782 с.
5. Грицяк І. А. Моделі регіонального та місцевих рівнів європейського управління. Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід. зб. матеріалів та док. К. : Атіка-Н. 2006. С. 269-279.
6. Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження Кабінету Міністрів України від від 21 липня 2021 р. № 831-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>
7. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування. Монографія. кол. авт., Під заг.ред. Оболенського О.Ю. Хмельницький: "Поділля", 1999. 540 с.
8. Зелінський С. Є. Теоретико-методологічні засади комплексного оцінювання державних службовців. монографія. Київ: НАДУ. 2016. С. 296.
9. Кірмач А.В. Проходження державної служби: європейський досвід правового регулювання. монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. Корецького

НАН УКраїни. 2011. с.33-44.

10. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VІІІБ. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.

11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

12. Любченко П. М. Зарубіжний досвід організації контролю у сфері місцевого самоврядування. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2015. Вип. 29. С. 18-31.

13. Лялюк О.Ю. Практичні приклади формування та вирішення окремих колізій та правової невизначеності у сфері місцевого самоврядування // Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2022. № 43. С. 92-106.

14. Місцеве самоврядування в Україні та зарубіжних державах: порівняльно-правові аспекти. Монографія. за заг. ред. д.ю.н., проф. О.В. Батанова, д.ю.н., проф. А. Берлінгуера. К.: вид-во «ОСНОВА». 2020. 672 с.

15. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України. наук. доп. / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін. К. : НАДУ. 2013. 120 с.

16. Падалко Г.В. Теорія служби в органах місцевого самоврядування в Україні: муніципально-правове дослідження. монографія. Х.: Право. 2012. 288 с.

17. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889- VIII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

18. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

19. Babukh I. Modernization experience of municipal sector – the guideline for its reformation in Ukraine. *Science and Education a New Dimension. Economics*, IV (2), Issue: 94, 2016, P. 7 -10.

<https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/Modernization-experience-of-municipal-sector-%E2%80%93-the-Guideline-for-its-Reformationin-Ukraine-I.-Babukh.pdf>

## **Тема 18. Правові засади запобігання корупції у муніципальній службі.**

### **Основні питання.**

1. Поняття корупції та форми корупційних правопорушень.
2. Законодавчі основи запобігання і протидії корупції. Превентивні антикорупційні механізми.
3. Обмеження та заборона певних видів поведінки посадових осіб.
4. Комплекс антикорупційних механізмів вчинення корупційних правопорушень державних та муніципальних службовців.
5. Міжнародний досвід протидії корупції на місцевому рівні.

### **Завдання 1**

Складіть схему превентивних антикорупційних механізмів у сфері муніципальної служби. Які саме органи на вашу думку мають проводити такі заходи?

### **Завдання 2**

У ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції» законодавець одночасно закріплює три моделі врегулювання відповідних відносин, а саме: заборону, обмеження та дозвіл подарунків для публічних службовців. Так, ч. 1 ст. 23 цього Закону передбачає, що публічним службовцям забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб: 1) у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; 2) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи.

Водночас аналіз ч. 2 ст. 23 цього Закону свідчить про те, що законодавець одночасно пропонує й іншу модель урегулювання відносин, пов'язаних із подарунками для публічних службовців, закріплюючи засади: можуть приймати подарунки, які відповідають загальновизнанім уявленням про гостинність, крім випадків, передбачених частиною першою цієї статті, якщо вартість таких подарунків не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року не перевищує двох прожиткових мінімумів.

*Проаналізуйте це положення Закону. Чи згодні ви із таким визначенням як «загальновизнане уявлення про гостинність» у контексті отримання подарунків державних та муніципальних службовців?*

### **Завдання 3**

Аналізуючи чинне законодавство визначте які на вашу думку існують:

- обмеження щодо використання службового становища;
- обмеження щодо суміщення та сумісництва;
- обмеження щодо одержання дарунків державними та муніципальними службовцями;
- обмеження щодо роботи близьких осіб у сфері державної та муніципальної служби.

### *Список нормативно-правових актів та літератури*

1. Бойко І.П., Писаренко Н.В. Деякі питання розгляду судами справ за участю органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Вісник Вищого адміністративного суду України. 2014. №2. с. 78-86.
2. Дискусійні питання застосування антикорупційного законодавства: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 17 листопада 2020 р.) Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 296 с.

3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VІІІБ. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
5. Коломоєць Т. О. Антикорупційні обмеження за законодавством України: чи дотримано «тест на пропорційність». Актуальні проблеми адміністративно-правової науки (до 95-річчя з дня народження Р.С. Павловського). Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 26 вересня 2019 р. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». 2019. С. 149-224.
6. Коломоєць Т. О. Обмеження щодо одержання подарунків публічними службовцями: деякі дискусійні питання нормативного закріплення у законодавстві України. Підприємництво, господарство і право. 2017 р. N 12. С. 14–18.
7. Коломоєць Т. О. Подарунки для публічних службовців в Україні: заборона, обмеження чи дозвіл як оптимальна модель правового регулювання. – 2018 р. N 1. С 92–96.
8. Коломоєць Т. О. Поняття «подарунок» у вітчизняному антикорупційному законодавстві: питання нормативного визначення та видового розмаїття. Інтеграція юридичної науки і практики як основа сталого розвитку вітчизняного законодавства. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. м. Дніпро. 2017 р. С. 56–60
9. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
10. Лупу А.К. Адміністративно-правове забезпечення дотримання антикорупційних обмежень в публічній службі України. дис. канд. юр. наук : 12.00.07. К. : ЗУНУ. 2021. 216 с.
11. Мельник О.Г. Міжнародний досвід запобігання та протидії корупції як вектор формування національної антикорупційної політики в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. №2. с.32-35.
12. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889- VIII. URL://

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

13. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

14. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 №1700-VII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

15. Романюк Б.В. Світовий досвід створення та функціонування інституцій з попередження та боротьби з корупцією. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). наук.-практ. журнал. Київ: Вид-во Міжвід. наук.-дослід. центру з пробл. боротьби з організованою злочинністю, 2009. N 21.С. 9–16.

16. Соснін О. Про необхідність використання світового досвіду у боротьбі з корупцією у вітчизняній практиці. Київ: Віче, 2014. № 1. С. 16–18.

17. Nediukha M.P., Podolyaka A.M., Podolyaka S.A. Political corruption as a social and legal phenomenon: political and legal models of counteraction. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 31 (70) № 3 2020. С. 13 – 19. [https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3\\_2020/5.pdf](https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3_2020/5.pdf)

18. Sheremet O.S. Corruption in local government and its prevention in Ukraine. *Питання боротьби зі злочинністю*. № 33, 2017. С. 14 -22.

<http://pbz.nlu.edu.ua/issue/view/7307>

19. Ryzhuk I.V., Bryhinets O.O., Halus O.O. Anti-corruption policy in the field of public administration of the social sector in the context of decentralisation. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 11(1), 2021, P. 47-54  
<https://irlykhuml.univer.km.ua/server/api/core/bitstreams/bfe90159-41c8-4016-9799-590e34d9523f/content>



## **5. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ**

Підготовка до практичних занять сприяє поглибленому вивченню основних тем дисципліни «Державна та муніципальна служба» і має на меті формування спеціальних правничих компетентностей щодо розуміння сутності державної та муніципальної служби, їх видів, порядку вступу та проходження.

Формами самостійної роботи студентів є :

- 1) виконання домашніх завдань при підготовці до практичних занять;
- 2) робота з матеріалами лекцій;
- 3) робота в інформаційних мережах;
- 4) участь у конкурсах студентських наукових праць;
- 5) написання есе та їх презентацію на практичному занятті;
- 6) анотування прочитаної додаткової літератури, бібліографічний опис літератури;
- 7) робота над кейсами з проблемних питань навчальної дисципліни;
- 8) підготовка й опублікування наукової статті;
- 9) підготовки тез доповіді та виступу на студентській науковій конференції за темою, що входить до предмета вивчення навчальної дисципліни;
- 10) збір та аналіз нормативно-правових актів за темами (питаннями теми);
- 11) складання термінологічних словників;
- 12) підготовка тематичних презентацій.

Організацію, контроль та оцінку якості самостійної роботи здійснює викладач.

## 6. СЛОВНИК ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ І ТЕРМІНІВ

**Антидискримінаційна експертиза** – вид експертизи проектів законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, інших проектів нормативно-правових актів, що розробляються органами виконавчої влади, яка проводиться юридичною службою органу виконавчої влади під час проведення юридичної експертизи проектів актів з метою виявлення у проектах актів положень, які містять ознаки дискримінації, та надання пропозицій щодо їх усунення.

**Антикорупційна експертиза** – діяльність із виявлення в нормативно-правових актах, проектах нормативно-правових актів положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

**Апарат Верховної Ради України** – це орган, який здійснює правове, наукове, організаційне, документальне, інформаційне, кадрове, фінансово-господарське, матеріально-технічне, соціально-побутове та інше забезпечення діяльності Верховної Ради України, народних депутатів України.

**Апарат Президента України** – це створені главою держави в межах коштів Державного бюджету консультативні, дорадчі, допоміжні та інші органи і служби.

**Апарат Ради національної безпеки і оборони України** – державний орган, який здійснює поточне інформаційно-аналітичне та організаційне забезпечення діяльності Ради національної безпеки і оборони України.

**Гендерно-правова експертиза** – вид експертизи, метою проведення якої є комплексне дослідження законодавства та проектів нормативно-правових актів у частині їх відповідності міжнародним договорам України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та резолюціям міжнародних конференцій, міжнародних організацій, їх органів з прав людини стосовно дотримання принципу забезпечення рівних прав та

можливостей жінок і чоловіків; запобігання прийняттю та наявності нормативно-правових актів, положення яких не відповідають принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

**Державний службовець** – це громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби.

**Державна служба** - це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави.

**Державний орган** – орган державної влади, в тому числі колегіальний державний орган, інший суб'єкт публічного права, незалежно від наявності статусу юридичної особи, якому згідно із законодавством надані повноваження здійснювати від імені держави владні управлінські функції, юрисдикція якого поширюється на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю.

**Керівник державної служби** в державному органі - посадова особа, яка займає вищу посаду державної служби в державному органі, до посадових обов'язків якої належить здійснення повноважень з питань державної служби та організації роботи інших працівників у цьому органі;

**Корупція** – використання особою, зазначеною у Законі України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у Законі України «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

**Професійна компетентність** - здатність особи в межах визначених за посадою повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння та навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку.

**Посадова особа місцевого самоврядування** – це особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження у здійсненні організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій та отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету.

**Службова дисципліна** - неухильне додержання Присяги державного службовця, сумлінне виконання службових обов'язків та правил внутрішнього службового розпорядку.

**Секретаріат Кабінету Міністрів України** – це структурний підрозділ Кабінету Міністрів України, який здійснює організаційне, експертно-аналітичне, правове, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Кабінету Міністрів України, підготовку і проведення його засідань та діяльності членів Кабінету Міністрів України.

**Систематизація законодавства** – упорядкування законодавства, приведення його до внутрішньо узгодженої системи. Систематизація законодавства включає облік, підтримання у контрольному стані та зберігання актів законодавства.

**Служба в органах місцевого самоврядування** – це професійна, на постійній основі діяльність громадян України, які займають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом.

## **7. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ**

### **Опис предмета курсу**

| Курс                                                                                             | Спеціальність, ступінь<br>підготовки | Характеристика<br>навчального курсу<br>(структура залікового<br>кредиту)                                                               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Кількість кредитів<br>ECTS: 6,0<br><br>Загальна кількість<br>годин: 180<br><br>Тижневих годин: 4 | 081<br>«Право»<br><br>«Бакалавр»     | Вибіркова<br><br>Лекції: 32<br><br>Практичні заняття: 36<br><br>Самостійна робота: 112<br><br>Вид контролю<br>Поточний контроль. Залік |

### Організація поточного контролю

Оцінювання знань студентів з курсу «Державна та муніципальна служба» здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК). Загальним об'єктом оцінювання знань студентів є відповідні частини навчальної програми з навчальної дисципліни «Державна та муніципальна служба», засвоєння якої відповідно перевіряється під час ПК.

Завданням ПК є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу частини курсу, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань.

Об'єктами поточного контролю знань студентів з дисципліни «Державна та муніципальна служба» є успішність студентів на практичних заняттях, колоквіумах та виконання контрольної роботи.

Оцінювання результатів ПК здійснюється викладачем наприкінці вивчення курсу.

Критеріями оцінювання ПК є:

а) систематичність, активність та успішність роботи студента під час проведення практичних занять та колоквіумів – від 0 до 2,5 балів;

б) самостійна робота студентів (підготовка презентації, опрацювання додаткової літератури тощо) – від 0 до 9 балів;

в) оцінка за контрольну роботу в кожному модулі – від 0 до 2 балів.  
Загальна кількість балів за контрольну роботу – від 0 до 6 балів.

Виконання контрольної роботи може проводитися у формі тестування.

Підсумковий бал за результатами ПК оформляється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Загальна кількість балів за ПК складає від 0 до 40 балів. Результати ПК знань студентів є основою для визначення загальної успішності і враховуються при виставленні балів за підсумковий контроль знань (ПКЗ), які складають від 0 до 100 балів.

Студент отримує залік за умови одержання ним не менше 60 балів за результатами практичних занять, виконання самостійної роботи, підсумкової контрольної роботи.

У разі невиконання завдань ПК з об'єктивних причин, студенти мають право, за дозволом декана (викладача), скласти їх до останнього практичного заняття. Час та порядок складання визначає деканат та кафедра.

## **8. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ**

1. Моделі державної та муніципальної служби.
2. Сучасні тенденції реформування державної та муніципальної служби.
3. Нормативно-правове регулювання державної служби, служби в органах місцевого самоврядування.
4. Поняття, зміст, види та ознаки публічної служби.
5. Державна та муніципальна служба як різновиди публічної служби.
6. Основні поняття та категорії державної та муніципальної служби.
7. Сутність, різновиди та особливості державної служби.
8. Сутність, різновиди та особливості муніципальної служби.
9. Суть і особливості правового інституту державної та муніципальної служби.
10. Суть і особливості державної та муніципальної служби як соціального інституту.
11. Державна та муніципальна служба як організаційний інститут.
12. Державна та муніципальна служба як правовий інститут.
13. Моральні і етичні питання сучасної державної та муніципальної служби.
14. Конституційні засади державної та муніципальної служби.
15. Роль та значення Конституції України в регулюванні державної та муніципальної служби.
16. Законодавче визначення цілей та завдань державної та муніципальної служби.
17. Принципи державної та муніципальної служби.
18. Сучасні зарубіжні моделі організації державної та муніципальної служби.
19. Європейські стандарти публічної служби.
20. Державна кадрова політика у сфері державної та муніципальної служби.
21. Професіоналізація державної та муніципальної служби.
22. Апарат органу влади та його роль в організації державної службової діяльності.
23. Місце службовця в структурі апарату органу публічної влади.

24. Роль апарату у сфері кадрового забезпечення діяльності органу влади.
25. Особливості реалізації методу підбору та розстановки кадрів апаратами органів публічної влади.
26. Поняття державної служби, її цілі та завдання.
27. Функції державної служби (загальні, спеціальні, допоміжні).
28. Принципи державної служби.
29. Спеціальні види державної служби.
30. Поняття «державний службовець».
31. Характеристика державних посад та їх класифікація.
32. Права та обов'язки державного службовця.
33. Гарантії діяльності державного службовця.
34. Підвищення рівня професійної компетентності державних службовців.
35. Вступ на державну службу.
36. Атестація та підвищення кваліфікації службовців.
37. Ранги державних службовців та просування по службі.
38. Переведення на іншу посаду в межах служби.
39. Особливості проходження державної служби в окремих державних органах.
40. Поняття відповідальності державних службовців.
41. Дисциплінарна відповідальність: підстави та види дисциплінарних стягнень.
42. Матеріальна відповідальність державних службовців.
43. Адміністративна відповідальність державних службовців.
44. Кримінальна відповідальність державних службовців.
45. Поняття корупції в системі державної служби.
46. Система запобігання та протидії проявам корупції.
47. Правове регулювання муніципальної служби в Україні.
48. Муніципальна служба як різновид публічної служби.
49. Основні завдання та функції муніципальної служби.

50. Поняття, сутність та особливості муніципальної-службових правовідносин.
51. Право на службу в органах місцевого самоврядування в Україні.
52. Обмеження, пов'язані з прийняттям на службу в органи місцевого самоврядування.
53. Муніципальні посади, їх види.
54. Статус муніципальних службовців, їх права та обов'язки.
55. Класифікація посад в органах місцевого самоврядування.
56. Особливості правового статусу виборних осіб місцевого самоврядування.
57. Особливості проходження муніципальної служби.
58. Підстави припинення служби в органах місцевого самоврядування.
59. Модернізації муніципальної служби: український та зарубіжний досвід.
60. Напрямки вдосконалення муніципальної служби в умовах адміністративної та муніципальної реформ.

Навчальне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ  
ПОСІБНИК

ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ  
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ  
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«ДЕРЖАВНА ТА МУНІЦИПАЛЬНА СЛУЖБА»

(галузь знань 081 «Право»  
Ступінь підготовки «Бакалавр»)

Відповідальна за випуск

Редактор

Комп'ютерна верстка